

Entrevista a Claude Meillassouxⁱ

2001

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.humanite.presse.fr/journal/2001-10-26/2001-10-26-252433>

CLAUDE MEILLASSOUX: “LE SANG ET LES MOTS”

Entrevista amb l'antropòleg que retorna sobre la institució del parentiu en una contribució teòrica provocadora

Al marge de les modes, Claude Meillassoux (autor entre d'altres d'*Anthropologie de l'esclavage*, editada en la prestigiosa col·lecció Quadrige de les PUF) prolonga, en la seua darrera obra, la seua contribució decisiva a la construcció d'una antropologia històrica, vertaderament transdisciplinària i bastida al voltant de la problemàtica de la reproducció social. *A priori* el tema central del llibre no sembla, no obstant, haver de suscitar una reflexió tan innovadora. ¿Es que no ha estat ja escrit tot o gairebé tot sobre la institució del parentiu i els debats contradictoris entre les diverses escoles no han exhaurit ja l'essència d'aquest camp de reflexió? La lectura de *Mythes et limites de l'anthropologie. Le Sang et les Mots* ens convenç que no.

-La qüestió del parentiu, o millor dit de la construcció social dels sistemes de parentiu en les diverses societats, vos preocupa des de fa ja molt de temps.

-Claude Meillassoux: he trobat molta satisfacció, aquests darrers anys, en treballar sobre aquest llibre. Vull explicitar la meua diferència amb l'estructuralisme i oposar-li un mètode fonamentat sobre els fets més que no sobre les formes, susceptible d'afavorir la percepció de lògiques evolutives inherents als fenòmens socials més que no a les circumvolucions cerebrals dels pensadors a què estan sotmesos. Desitge també rendir un homenatge al treball constructiu de determinats autors negligits pels antropòlegs malgrat llur genial tasca i llur indiscutible contribució a les ciències humanes. En particular a Emile Benveniste, que considere un esperit força superior a molts dels que la celebritat ha projectat en els *medias*. L'aportació a l'antropologia del penetrant mètode semàntic de Benveniste no té comparació amb les analogies que Lévi-Strauss ha volgut

trobar en Jakobson. En fi, desitge, en aquest estudi crític del parentiu, afirmar que la recerca de connexions biològiques dels individus entre d'ells per tal de donar-los una identitat social és el producte no d'una investigació raonable sinó d'una ideologia insidiosa i amenaçadora. En el "parentiu" consanguini, que estàticament no ressaltava entre els individus més que comprovacions biològiques, he intentat clarificar l'organització de les relacions actives de treball i alimentació que contribueixen a la perpetuació de la vida i no sols a la seua creació...

-Com podeu recusar el parentiu com a base de la "civilització"?

Claude Meillassoux: Jo no recuse el "parentiu", recuse la seua explicació exclusiva per la biologia. L'antropologia contemporània s'ha deixat agafar per la teoria dels valors morals de la consanguinitat, persuadida que el parentiu consanguini forma avui en dia, en les nacions més "civilitzades", la base "irrefutable" de les relacions anomenades familiars. Ara bé, és a partir de la creença que la biologia és un ciment social que es basteixen les nocions d'etnicisme, nacionalisme i racisme. La idea de "compartir la sang", sense fonaments de cap mena, és utilitzada, més enllà de com a metàfora, per a classificar amics i enemics. Però la biologia no és "la naturalesa". És un conjunt de descobertes raonades les conclusions de les quals trenquen, per contra, les "evidències" imaginades per la ideologia del parentiu.

-Quins modes d'organització social il·lustren la vostra crítica del parentiu?

Claude Meillassoux: he distingit, en el curs de les meues recerques, tres modes d'organització social que podien servir de marcs històrics per a aquesta demostració: cap d'ells té característiques "naturals" (les "invariables" per exemple) que transcendirien llur caràcter essencialment cultural. Són: la societat d'adhesió, il·lustrada ací pels sorprenents inuits, animats per això que Marcel Mauss anomena un "parentiu especial" que no s'assembla en res al parentiu biològic; la comunitat domèstica i l'adèlfia, força allunyades del nostre parentiu burgès que no hi apareix (ja tractat en la meua obra *Femmes, greniers et capitaux* i en d'altres estudis aferents); en fi, l'aristocràcia guerrera, generativa de la institució del parentiu hereditari, exemplificada per nombroses societats militars en diferents estadis d'evolució, d'entre les quals els inca.

-Els vostres treballs s'inspiren sempre en Marx?

Claude Meillassoux: certament que en Marx, puix que no és a causa de la moda que hom pot descartar un pensador d'aquest calibre. En el

“marxisme” ja és una altra qüestió diferent puix aquest terme recobreix tant el recurs a la reflexió positiva i enriquidora de Marx i Engels com, també, l’aplicació esllanguida i corrompuda dels dogmes del stalinisme (dogmes que els detractors de Marx atribueixen en una amalgama a d’ell). Els treballs de Marx no són per a mi un catecisme sinó una orientació. D’altres llibres i articles meus precedents fan recompte de l’estimulació vivificadora que presenta aquesta manera de pensar. Marx i Engels, tanmateix, disposaven en la seua època de treballs etnogràfics en via d’elaboració sobre els quals varen fer un judici primerenc que no responia sempre a les exigències del materialisme històric. Per altra banda, el tancament en una disciplina casa ben poc amb el mètode preconitzat per aquests autors: cal restituir a l’antropologia la seua vocació transdisciplinar.

-Creieu poder aportar encara alguna cosa nova en una disciplina l’objecte de la qual està en vies de desaparèixer?

Claude Meillassoux: Sí puix que la situació actual es presta, força malauradament, a l’estudi retrospectiu i present de les relacions “colonials” que dominen sempre les relacions amb els pobles “exòtics”. Cadascuna de les civilitzacions que he trobat és el producte d’una història, per tant és un producte cultural. La història és el context que reuneix el conjunt d’enfocaments aplicables a aquesta recerca. Marca igualment els límits conceptuals i territorials de l’antropologia. Il·lumina açò construint les formes aclaparadores de sobreexplotació que fan més que mai estralls en el ferotge context de la mundialització. Les ciències humanes tenen un esdevenidor: retornar a mirar els estudis ja fets desemmascarant eventualment els prejudicis que afecten llurs premisses, preferint un enfocament que torne a posar al seu lloc, permanentment, els vius en compte de lliurar-se a genealogies fúnebres i sotmetre’ls al continu toc de morts de les religions; observar com s’apropen altres models de societats sota l’efecte de noves relacions de força posades en marxa per a satisfer les necessitats materials de la població i llur expansió intel·lectual; i sobretot contribuir a que tots aquells interessats en aquesta ciència descobreixen per ells mateixos els mitjans per a comprendre el món en què viuen i no tinguen ja necessitat de recórrer a *maîtres à penser* per arribar-hi.

ⁱ Entrevista feta per David Gyax i publicada al diari francès *L’Humanité* el dia 26 d’octubre del 2001.